

Sygn. akt II Ca 735/16

POSTANOWIENIE

Dnia 01 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Paweł Hochman (spr.)
Sędziowie:	SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSA w SO Stanisław Łęgosz
Protokolant:	sekr. sądowy Paulina Neyman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 listopada 2016 roku

sprawy z wniosku F. S., J. S.

z udziałem (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji obu stron

od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 20 lipca 2016 roku, sygn. akt I Ns 43/12

postanawia:

- 1. z apelacji uczestnika postępowania (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie pierwszym w ten sposób, że oddalić wnioski o ustanowienie służebności przesyłu dla linii (...) oraz w punkcie drugim i trzecim w ten sposób, że zasądzone w nich kwoty po 4.950 złotych obniżyć do kwot po 2080 (dwa tysiące osiemdziesiąt) złotych;**
- 2. oddalić apelację uczestnika w pozostałej części i apelację wnioskodawców w całości;**
- 3. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego stosownie do udziałów w sprawie.**

SSO Paweł Hochman

SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSA w SO Stanisław Łęgosz

Sygn. akt II Ca 735/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 20 lipca 2016 r Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. po rozpoznaniu sprawy z wniosku J. S., F. S. z udziałem (...) S.A. z/s w L. o ustanowienie służebności przesyłu, ustanowił na rzecz (...) S.A. z/s w L. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w P. przy ul (...), oznaczonej w ewidencji gruntów nr działki (...) o powierzchni (...) ha, .której obecnymi współwłaścicielami są J. S. i F. S. i dla której jest urządzona w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb księga wieczysta (...), w granicach zasięgu służebności wskazanej na mapie sporządzonej przez biegłego G. K. z dnia 13 lipca 2016 r. i zaewidencjonowanej w (...) w P. Tryb Prezydenta Miasta P. za numerem P.(...)w dniu 14 lipca 2016 r., oznaczonej kolorem pomarańczowym dla linii (...) i kolorem czerwonym dla linii (...) - w zakresie niezbędnym do konserwacji linii, remontów, modernizacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników (...) S.A. z/s w L.. Sąd zasądził od (...) S.A. z/s w L. na rzecz J. S. kwotę 4 950,00 zł. tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu płatne z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności oraz zasądził od (...) S.A. z/s w L. na rzecz F. S. kwotę 4 950,00 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu płatne z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności.

Rozstrzygając o kosztach postępowania Sąd Rejonowy ustalił, iż strony ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia Sądu Rejonowego:

Współwłaścicielami nieruchomości położonej w P., przy ulicy (...), oznaczonej numerem ewidencyjnym działki (...), o powierzchni (...) ha, która ma urządzoną księgę wieczystą nr (...) są J. S. i F. S. po 1/2 części każdy z nich. Przez nieruchomość wnioskodawców przebiegają dwie napowietrzne linie energetyczne. Pierwsza od strony północnej, wzdłuż ulicy (...) o napięciu znamionowym (...). D. przy południowej granicy działki o napięciu znamionowym (...). Urządzenia te są własnością (...) S.A. z siedzibą w L.. Pierwsza z linii została uwzględniona w karcie inwentarzowej z datą wykonania 1973 r. a druga ok. 1966 r.

W dniu 30 stycznia 1975 r. (...) Dyrektor (...) wydał zarządzenie w sprawie zakładów wchodzących w skład przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...) w W.. Przy czym szczegółowe zakresy działania zakładów zostały określone odrębnym zarządzeniem. Kolejne zarządzenie tegoż dyrektora z dnia 12 sierpnia 1975 r. dotyczyło dostosowania energetyki do podziału administracyjnego państwa. Zarządzeniem z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł.. Aktem notarialnym rep(...)z dnia 12 lipca 1993 r dokonano przekształcenia tegoż przedsiębiorstwa w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa.

Pismem z dnia 15 grudnia 2011 roku, skierowanym do uczestnika postępowania, wnioskodawcy żądali podpisania z nimi umowy z tytułu odpłatnej służebności przesyłu linii energetycznych biegnących nad ich nieruchomością. Do zawarcia umowy służebności przesyłu między stronami nie doszło.

Biegły elektroenergetyk wskazał dla przebiegu i położenia służebności przesyłu pas technologiczny, zwany pasem technicznym, będącym pasem gruntu, składającym się z pasa energetycznego (tzn. powierzchni znajdującej się bezpośrednio pod linią napowietrzną lub kablową, stanowiącą tzw. „szerokość linii”), dodatkowych pasów gruntu po obu stronach pasa energetycznego zapewniających właściwą eksploatację i konserwację linii oraz bezpieczeństwo osób przed porażeniem prądem elektrycznym. Przy liniach o napięciu znamionowym równym bądź większym niż (...) wymagane są dodatkowe pasy ochronne. Pas technologiczny dla linii o napięciu znamionowym (...) wynosi 11,2 m, zaś dla linii o napięciu znamionowym (...) wynosi 15,10 m. Powierzchnia objęta służebnością przesyłu na nieruchomości wnioskodawców, oznaczona na mapie symbolem (...) (kolor czerwony) dla linii o napięciu znamionowym (...) wynosi (...) ha, natomiast powierzchnia objęta służebnością przesyłu oznaczona na mapie symbolem SG2 (kolor pomarańczowy) dla linii o napięciu znamionowym (...) wynosi (...) ha.

Jednorazowe wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawców wynosi 9.900 zł. Podstawę do rozstrzygnięcia o wysokości wynagrodzenia stanowi cena 1 m2 w

wysokości 17,97 zł/m². Współczynnik korygujący bieglą ustaliła w wysokości 0,5 z uwzględnieniem lokalizacji i powierzchni działki oraz drogi dojazdowej. Przy wycenie nieruchomości posłużono się metodą porównawczą - metodą korygowania ceny średniej.

Odnosząc się do powyższych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy wyjaśnił, że co do zasady pozostawały one bezsporny. Zdaniem Sądu przeprowadzone w toku postępowania dowody w szczególności z dokumentów i osobowych źródeł dowodowych wykazały, iż na nieruchomości należącej do wnioskodawców znajdują się linie energetyczne i utrudniają korzystnie z nieruchomości. Okolicznością bezsporną pozostawało również to, iż to uczestnik niniejszego postępowania jest właścicielem tychże linii. W zakresie ustalenia szerokości pasa technologicznego oraz wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd oparł się o sporządzone w sprawie opinie biegłych., które są jasne , logiczne , konsekwentne oraz zgodne z aktualną wiedzą w przedmiocie służebności przesyłu.

W następstwie powyższych ustaleń Sąd Rejonowy uznał, że wniosek jest uzasadniony. Sąd zważył , że zgodnie z art. 305 § 1 k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Przepisy art. 3052 § 2 k.c. stanowią, że jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Zdaniem Sądu wskazane przepisy stanowią podstawę prawną wniosku w zakresie ustanowienia służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem. Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszym postępowaniu uczestnik (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L. pierwotnie przyłączył się do wniosku co do zasady i nie zgłosił w tym zakresie żadnych zarzutów. W końcowym etapie postępowania wycofał się ze swojego stanowiska i podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Oceniając w pierwszej kolejności powyższy zarzut sąd uznał że go za nieuzasadniony. Zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. W świetle artykułu 172 § 1 k.c. posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba, że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Natomiast § 2 powołanego przepisu wskazuje, że po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Sąd podniósł, że w rozpoznawanej sprawie jego wątpliwości budzi w ogóle rodzaj i charakter posiadania przez uczestnika służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Sąd nie miał wątpliwości, iż linie energetyczne znajdujące się na nieruchomości wnioskodawców spełniają wymogi stawiane przez przepis art. 292 k.c. w zakresie istnienia trwałego i widocznego urządzenia. Wskazał jednak, iż celem jaki położony jest przed uwarunkowaniem zasiedzenia od posiadania służebności (art. 352 k.c.) polegającej na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, jest głównie niedopuszczenie do przekształcenia się w stosunki prawnorzeczowe przypadków grzecznościowego korzystania z cudzej nieruchomości. Wskazany sposób korzystania jest oparty zwykle na jakiejś nieformalnej konwencji, a nawet jeżeli tak nie jest, to wskazane urządzenie w wystarczający sposób ingeruje w prawo właściciela, kierując jego uwagę na możliwe działania osób nieuprawnionych. Trwające przez długi czas godzenie się właściciela na wskazane działania, pomimo dezaprobaty takiego stanu rzeczy, potwierdza słuszność przyzwolenia na obciążenie nieruchomości służebnością (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 1960 r., 2 CR 951/59, OSN 1960, nr 1, poz. 20, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III CRN 94/74, OSNC 1975, nr 6, poz. 94). Przy uwzględnieniu wskazanego celu zasiedzenia służebności - korzystania przez posiadacza służebności z trwałego i widocznego urządzenia - za podstawę rozważań przyjmuje się, że trwałym i widocznym urządzeniem w rozumieniu tego przepisu jest tylko rezultat świadomego działania człowieka (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 1969 r., II CR 516/68, OSNC 1969/12/220). Zasadniczo powinien to być wytwór posiadacza służebności, nie zaś właściciela nieruchomości, z której posiadacz korzysta a znajdujący się w jej obrębie lub przynajmniej wkraczający w nią (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III CRN 94/74, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 543/97, LRX nr 78419). W świetle wskazanych tez należy uznać, iż znajdujące się na nieruchomości wnioskodawców linie energetyczne są trwałym i widocznym urządzeniem, które z chwilą przyłączenia

ich do sieci stały się częścią przedsiębiorstwa. Bezsprzecznie, linie te były wykorzystywane przez przedsiębiorstwo w celu dostarczania energii elektrycznej, natomiast kwestia ich napraw i konserwacji nie została wykazana przez uczestnika. Kolejną przesłanką niezbędną do ustalenia zasiedzenia jest posiadanie przez określony czas, którego długość zależna jest od dobrej lub złej wiary, wynoszący odpowiednio 20 lub 30 lat. Rozważając kwestie odnoszące się do posiadania wskazać należy, że poprzednikiem prawnym pozwanej spółki było przedsiębiorstwo państwowe, które choć wykonywało uprawnienia związane z własnością nieruchomości, to czyniło to na rzecz Skarbu Państwa, gdyż jedynie ten podmiot mógł być dysponentem własności państwowej. Uczestnik postępowania wskazał, że na mocy zarządzenia (...) Dyrektora (...) z 1975 r. oraz zarządzenia ministra przesły z roku 1989, jak i przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną w 1998 r. wstąpił w prawa poprzednika prawnego, który użytkował urządzenie elektroenergetyczne nieprzerwanie od 27 kwietnia 1973 r. oraz od ok. 1966 r. tj. od daty przyjęcia linii do użytkowania. W ocenie Sądu uczestnik nie wykazał jednak przejścia posiadania ze Skarbu Państwa na poprzednika prawnego uczestnika niniejszego postępowania w sposób przewidziany w art. 348 - 351 k.c., zatem ta przesłanka zasiedzenia nie została spełniona. Sąd Rejonowy podkreślił, że treść zarządzenia (...) Dyrektora (...) w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego w § 4 pkt 2 wskazuje, że przekazanie obiektów majątkowych i innych składników następuje nieodpłatnie w drodze protokołu zdawczo - odbiorczego. Uczestnik postępowania do akt sprawy takiego dokumentu nie załączył. Dodatkowo rację należy także przyznać wnioskodawcom, którzy podkreślali, że linie energetyczne były inwestycją realizowaną pod klauzulą poufności. Właściciele nieruchomości nie mieli realnej możliwości uzyskania wiedzy na temat prowadzonej inwestycji, jak również nie mieli możliwości przeciwstawienia się takim poczynaniom, korzystając z uprawnień właścicielskich. Klauzula poufności dokumentów dotyczących realizacji inwestycji linii elektroenergetycznej zniesiona została dopiero 16 lipca 2001 roku. W świetle powyższych rozważań zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesły nie został przez uczestnika udowodniony i jako taki nie mógł zostać uwzględniony przez Sąd.

Dalej Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że na okoliczność wyznaczenia granic strefy objętej służebnością Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu elektroenergetyki H. C. (wraz z opiniami uzupełniającymi) a także dowód z opinii biegłego sądowego geodety G. K. w celu wytyczenia strefy objętej służebnością i nakreślenia jej na mapie, jak również dowód z opinii biegłej sądowej w dziedzinie (...) (wraz z opiniami uzupełniającymi) na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności. Pomimo zgłaszanych przez strony do opinii zarzutów w ocenie Sądu wszystkie opinie były rzetelne, spójne, merytorycznie uzasadnione i nie wymagają żadnego uzupełnienia ani wyjaśnienia, zaś biegli w sposób merytoryczny i wyczerpujący odnieśli się do wszystkich zarzutów kierowanych w stronę treści opinii. Wskazał, że biegły sądowy H. C. wyjaśnił przeznaczenie pasa technologicznego i wskazał dlaczego ustalił szerokości tych pasów dla linii o napięciu (...) na 11,2 m, zaś dla linii o napięciu (...) na 15,10 m. Również biegła T. B. wskazała postawy wyboru metody wyceny, precyzyjnie wyjaśniła kwestię wyboru nieruchomości do porównania oraz przyjętą cenę 1 m² wobec ograniczeń związanych z przedmiotową działką a polegających na niemożności zabudowy, prowadzenia działalności gospodarczej, uprawiania ziemi, sadzenia drzew itp. Biegła podkreślił ponadto, że wskazane ograniczenia wynikają z ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego. Fakt, że tereny te nie są użytkowane na co dzień, zarówno przez właścicieli jak i przez uczestników uzasadnia przyjęcie przez biegłą, iż korzystają oni z pasów służebności w tym samym zakresie, wobec czego współczynnik współużytkowania na poziomie 0.5 jest ze wszech miar zasadny. Każdy z powołanych biegłych podtrzymywał swoje twierdzenia w opiniach uzupełniających, zarówno pisemnych jak i ustnych. W konsekwencji Sąd uznał, iż zastrzeżenia do opinii zgłaszane w toku postępowania stanowiły próbę polemiki wynikającą z braku satysfakcji z treści opinii biegłych. Sąd nie miał wątpliwości, że nie zostały skutecznie podważone trafne ustalenia dokonane przez biegłych, dodatkowo sam fakt, iż opinie nie są dla uczestnika postępowania zadowalające pod względem ustaleń, nie odbierają jej waloru wiarygodnej i fachowej. Na potwierdzenie swojego stanowiska przywołał fragment wypowiedzi Sądu Najwyższego w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 października 2006 roku sygn. akt I CSK 166/06, zgodnie z którą „z przyjmowanej powszechnie zasady, iż sąd jest najwyższym biegłym, nie można wyprowadzać wniosku, że może biegłego zastępować, a to oznacza, że jeżeli do poczynienia ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy potrzebne są wiadomości specjalne, sąd nie może dokonywać ich sam, nawet gdyby miał w tej dziedzinie odpowiednie kwalifikacje merytoryczne; posiadanie takich

kompetencji ułatwia jedynie ocenę opinii biegłego" (LEX nr 209297). Mając na uwadze powyższe Sąd uwzględniając treść opinii biegłych sądowych nie mógłby wydać orzeczenia sprzecznego z wnioskami tychże opinii.

Podsumowując Sąd wyjaśnił, że na podstawie powyższych rozważań orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji postanowienia. W punktach drugim i trzecim postanowienia Sąd orzekł w kwestii wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Sąd zasądził od uczestnika (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L. na rzecz J. S. i F. S. kwoty po 4.950 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, płatne z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności. Skoro biegła w dziedzinie szacowania wartości nieruchomości określiła wysokość wynagrodzenia na poziomie 9.900 zł, to każdy z współwłaścicieli winien otrzymać udział wskazanej wartości wynagrodzenia, o czym Sąd postanowił w punkcie drugim i trzecim orzeczenia. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., ustalając w punkcie 4 postanowienia, iż każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Apelację od powyższego postanowienia wniosły obie strony.

Apelacja wnioskodawców zawierała wniosek o uchylenie tego postanowienia w punktach 2, 3, 4 i ponowne rozpatrzenie sprawy oraz obciążenie kosztami postępowania za obie instancje uczestników postępowania.

Pozwani nie sprecyzowali zarzutów apelacyjnych. Z treści uzasadnienia apelacji wynika natomiast, że zakwestionowali zasadność ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w formie jednorazowego świadczenia oraz jego wielkość, podważając prawidłowości ustaleń Sądu pierwszej instancji wynikających z dowodów w postaci opinii biegłych z zakresu elektroenergetyki oraz wyceny nieruchomości.

Apelacja pełnomocnika uczestnika zaskarżała postanowienie w całości zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów: art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. oraz art. 172 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w niniejszej sprawie nie doszło do nabycia na nieruchomości wnioskodawców prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu w drodze zasiedzenia;

- art. 340 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej brak jest ciągłości posiadania prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców począwszy od czasu objęcia w posiadanie tego prawa przez Skarb Państwa aż do chwili obecnej, gdy posiadaczem tego prawa jest uczestniczka; art. 348 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w niniejszej sprawie nie doszło do przeniesienia posiadania prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców ze Skarbu Państwa na rzecz kolejnych poprzedników - prawnych uczestniczki, a ostatecznie - na rzecz uczestniczki, w związku z posiadaniem przez tą ostatnią dokumentów dotyczących infrastruktury przesyłowej posadowionej na nieruchomości wnioskodawców,

- naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej brak jest ciągłości posiadania prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców i nie doszło do przeniesienia posiadania tego prawa ze Skarbu Państwa na rzecz kolejnych poprzedników prawnych uczestniczki, a ostatecznie - na rzecz samej uczestniczki, w sytuacji gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy w połączeniu z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego na powyższe wyraźnie wskazują, ewentualnie - naruszenie przepisu art. 231 k.p.c. poprzez nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej brak jest ciągłości posiadania prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców i nie doszło do przeniesienia posiadania tego prawa ze Skarbu Państwa na rzecz kolejnych poprzedników prawnych uczestniczki, a ostatecznie na rzecz samej uczestniczki, w sytuacji gdy powyższe można również wywieść z innych ustalonych w sprawie faktów.

Mając powyższe na uwadze apelujący wnosił o zmianę zaskarżanego postanowienia i oddalenie wniosku w całości, ewentualnie o uchylenie postanowienia Sądu I instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz pozostawienie mu rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej. Ponadto pełnomocnik

uczestnika postępowania wniósł o zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację uczestnika postępowania wnioskodawcy wnosili o odrzucenie apelacji uczestnika postępowania w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania zasługuje na częściowe uwzględnienie. Brak podstaw aby uwzględnić apelację wnioskodawców.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do apelacji uczestnika postępowania stwierdzić należy w pierwszej kolejności, że powyższe stanowisko wynika z faktu, że Sąd Okręgowy nie podziela wyrażonego w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia stanowiska jakoby w sprawie brak było podstaw pozwalających na uwzględnienie co do zasady zgłoszonego przez uczestnika postępowania zarzutu zasiedzenia. Ma tym samym rację skarżący wskazując, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. i w konsekwencji art. 340 k.c. oraz art. 292 k.c. , 305⁴ k.c. w związku z art. 172 k.c.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że zagadnienie związane z zasiedzeniem służebności gruntowej, odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu, biorąc pod uwagę, że uczestnik postępowania w przedmiotowej sprawie powoływał się na posiadanie przez niego tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, który wywodził z tegoż zasiedzenia, ma znaczenie prejudycjalne wobec skierowanego żądania ustanowienia służebności przesyłu.

Tytułem wstępu należy przypomnieć, że przedmiotem wniosku było ustanowienie służebności przesyłu w związku z przebiegiem dwóch linii energetycznych: linii (...) oraz linii (...) i zaznaczyć, że poniższe rozważania odnoszą się do pierwszej z wymienionych linii.

Przechodząc do rozważań szczegółowych wskazać należy, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. błędnie przyjmując, że w toku postępowania nie został udowodniony fakt przejścia posiadania prawa odpowiadającego treści służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców i nie doszło do przeniesienia posiadania tego prawa ze Skarbu Państwa na rzecz kolejnych poprzedników prawnych uczestniczki, a ostatecznie na rzecz samej uczestniczki. Nie może budzić wątpliwości, iż instalacja energetyczna przebiegająca przez działki powodów stanowi trwale i widoczne urządzenie, o którym mowa w art. 292 k.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za pojęcie "urządzenia" uważa się wynik celowego działania, uzewnętrzniony w trwałej postaci widocznych przedmiotów czy mechanizmów, wymagających do swego powstania pracy ludzkiej. Tym samym usytuowany ponad gruntem i z gruntem tym trwale związany odcinek sieci energetycznej (składający się z przewodów, konstrukcji nośnej, izolatorów itp.), stanowi niewątpliwie trwale i widoczne urządzenie. Jest to bowiem obiekt skonstruowany przez człowieka i posadowiony w ten sposób, że może być spostrzeżony bez najmniejszego problemu.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie może budzić wątpliwości okoliczność, że uczestnik postępowania i jego poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości powodów w sposób zgodny z dyspozycją powołanego wyżej przepisu art. 352 k.c. Korzystanie to uzewnętrzniało samo posadowienie linii energetycznej oraz jej użytkowanie. W toku procesu strona powodowa nie do zdolała skutecznie podważyć powyższego twierdzenia. Dla udowodnienia następstwa posiadania nie chodzi o wykazanie, iż uczestnik postępowania jest następcą prawnym swojego poprzednika - przedsiębiorstwa państwowego, lecz o wykazanie przeniesienia posiadania służebności przesyłu przez Skarb Państwa na jego poprzednika prawnego lub samego uczestnika postępowania. Nie można zaakceptować wynikającego z treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia stanowiska, że w przedmiotowej sprawie uczestnik postępowania nie wykazał, iż Skarb Państwa przeniósł na uczestnika lub poprzednika prawnego wszystkie nieruchomości i całą infrastrukturę przedsiębiorstwa. Przypomnieć należy, że z załączonych do akt sprawy dokumentów, których wnioskodawcy skutecznie nie zakwestionowali wynika, że z dniem 30 stycznia 1975 (...) Dyrektor (...) wydał zarządzenie w sprawie zakładów wchodzących w skład przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...). Zarządzeniem

Ministra (...) z dnia (...) r. doszło do utworzenia z dniem 01 stycznia 1989 r. przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) z siedzibą w Ł.. Z kolei z dniem 12 lipca 1993 r., nastąpiło przekształcenie utworzonego przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Ponadto, począwszy od dnia 15 grudnia 2008 r. spółka ta funkcjonuje pod nazwą (...) Spółka Akcyjna by z dniem 31 sierpnia 2010 r. połączyć się z (...), Spółka Akcyjną z (...) w Ł.. Uznając za bezsporne, że aktualnie pozwany jest posiadaczem urządzeń przesyłowych na nieruchomościach powodów, należy przyjąć, że korzysta z możliwości posiadania tych linii jako następcy wymienionych wyżej podmiotów. Przyjęcie innego niż zaprezentowane wyżej stanowiska naruszałoby treść przepisu art. 231 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego zestawienie wskazanego wyżej faktu użytkowania linii energetycznych przez uczestnika z przedstawionymi dowodami określającymi przebieg przekształceń podmiotowych przedsiębiorstw zajmujących się przesyłem i dostawami energii przy właściwym zastosowaniu wskazanego wyżej przepisu art. 231 k.p.c. upoważniało do ustalenia „że dana służebność będącej przedmiotem sporu linii energetycznej była w sposób nieprzerwany przenoszona na kolejnych posiadaczy”. Powyższego stanowiska nie może podważyć okoliczność, że w poszczególnych okręgach energetycznych w Polsce powstawały różne podmioty zarządzające liniami przesyłowymi skoro, działalność uczestnika związana z przesyłem energii z pewnością wiąże się z następstwem działalności podmiotów wcześniej realizujących wskazane zadania. Trudno w tych okolicznościach zgodzić się z twierdzeniem Sądu pierwszej instancji, że w przedmiotowej sprawie nie zostało wykazane, iż jednocześnie z utworzeniem przedsiębiorstwa państwowego na mocy zarządzenie Ministra (...) Nr (...) doszło do faktycznego przekazania przez Skarb Państwa na rzecz poprzednika prawnego uczestnika linii i urządzeń przesyłowych, których część jest posadowiona na nieruchomości wnioskodawców. Przed powstaniem w dniu 1 stycznia 1989 roku przedsiębiorstwem państwowym pod nazwą - „Zakład (...) w Ł.” do w/w daty w obrocie prawnym i ekonomicznym funkcjonowało przedsiębiorstwo państwowe - (...) w W.. Przedsiębiorstwo to było podmiotem wielozakładowym. W jego skład wchodził m.in. Zakład (...) w Ł.. Zarządzał on częścią mienia będącego we władaniu (...). Z zarządzenia Nr (...) Ministra (...) w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że nowe przedsiębiorstwo - Zakład (...) w Ł. zostało utworzone na bazie tej części majątku (...), które było w zasobach Zakładu (...). W uzupełnieniu powyższych argumentów wskazać jeszcze należy, że podstaw do przyjęcia ciągłości posiadania należy upatrywać również w przepisie art. 348 k.c. Przeniesienie posiadania następuje nie tylko przez wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą. Jest to wówczas jednoznaczne z wydaniem samej rzeczy. Za przejściem posiadania (jego konstrukcją i ciągłością) może przemawiać nawet symboliczne przekazanie posiadania. Przymiot posiadania służebności na każdym etapie jest uzewnętrzniony przez przedsiębiorstwo przesyłowe poprzez akty faktycznego władztwa. Są nimi nieprzerwane i ciągłe dostarczanie energii elektrycznej przy wykorzystaniu linii i urządzeń przesyłowych, ich konserwacja oraz okresowe oględziny i przegląd stanu technicznego posiadanych urządzeń (por. np. postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie wydane w sprawie sygn.. akt II Ca 1204/14). Podnieść należy, że posiadanie służebności nie wymaga nieprzerwanych, permanentnych aktów władczych. Dotyczy to również służebności przesyłu oraz służebności nieruchomości odpowiadającej treścią służebności przesyłu (por. nr wyrok SN z 31.05.2006 roku, IV CSK 149/2005, opubl. w Lex Polonica Nr 409449 i wyrok SA w Łodzi z 19.04.2013 roku, I ACa 1356/12, Lex Nr 1313323).

Wskazane wyżej rozważania potwierdzają jednocześnie, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia przepisu art. 340 k.c. przez jego niezastosowanie. W uzupełnieniu powyższej argumentacji wskazać należy, że w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2006 r. (sygn.. akt I CSK 11/05) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po 1 lutym 1989 r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania. Wskazany wyżej pogląd uznać należy za ugruntowany w orzecznictwie. Jego potwierdzenie wynika chociażby z treści wyroku Sądu Apelacyjnego Łódź z dnia 17 września 2014 r. (sygn.. akt I ACa 1155/14), w którym wyjaśniono, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może natomiast do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty.

Na koniec tej części rozważań wskazać należy, że stosownie do dyspozycji art. 494 § 1 KSH spółka przejmująca wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej. Zawarta w tym przepisie konstrukcja prawna sukcesji uniwersalnej, która następuje z dniem połączenia sprawia, że dla zaistnienia jej skutków w przypadku łączenia spółek nie ma problemu niewykazania określonych składników majątkowych spółek łączących się. Nie ma więc potrzeby zamieszczania w planie połączenia dokładnego spisu składników majątkowych, gdyż łączące się majątki przejdą na jeden podmiot. Tym samym można przyjąć, że doszło do przeniesienia ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności gruntowej.

Zgodnie zaś z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Z kolei zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się odpowiednio. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne. W konsekwencji należy uwzględnić wskazany na wstępie zarzut naruszenia powołanych przez apelującego przepisów art. 292 k.c. w związku z art. 305⁴ k.c. i art. 172 § 1 k.c. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, że linia energetyczna (...) wraz z infrastrukturą energetyczną została wybudowana na nieruchomości stanowiącej wcześniej własność poprzedników prawnych wnioskodawców, najpóźniej 1973 roku. Okoliczność ta nie była sporna w sprawie a nadto wynika z załączonych przez pozwanego dokumentów. Począwszy od tej daty poprzednicy prawni uczestnika postępowania korzystali z tej nieruchomości w zakresie eksploatacji, dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwania awarii i wymiany urządzeń infrastruktury energetycznej, korzystali poprzednicy prawni pozwanego. Nie może budzić wątpliwości, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 KC i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w zw. z art. 172 KC). (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10). Podkreślenia przy tym wymaga, że objęcie przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe w celu budowy linii energetycznej, następuje nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 roku, sygn. akt I CSK 171/08, (...), postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 roku, sygn. akt V CSK 502/10 (...)). Również w kontekście ostatniej z powołanych wyżej uwag za niezrozumiałą i co za tym idzie nieistotną dla rozstrzygnięcia należy uznać powołany w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia argument odwołujący się do poufnego charakteru dokumentów związanych z inwestycją polegającą na wybudowaniu przebiegających na działce wnioskodawców linii energetycznych. Wskazana poufność nie pozbawiała bowiem wnioskodawców (lub ich poprzedników prawnych) możliwości występowania z roszczeniami o ochronę własności.

Z wskazanej powyżej daty wynika, że początek biegu terminu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu dla urządzenia w postaci linii (...), miał miejsce w 1973 r. Kodeks cywilny, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1965 roku, wprowadził w przepisie art. 172 k.c. termin zasiedzenia przy dobrej wierze - 10 lat, zaś przy złej wierze - 20 lat i terminy te obowiązywały do zmiany art. 172, wprowadzonej ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321 ze zm.) na mocy której terminy te wynoszą obecnie 20 i 30 lat. Te krótsze terminy stosuje się, gdy zasiedzenie nastąpiło przed wejściem w życie wyżej wymienionej noweli, tj. przed dniem 1 października 1990 r. Jeśli natomiast bieg zasiedzenia rozpoczął się, ale nie zakończył przed tą datą, mają zastosowanie terminy 20 i 30 lat (art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r.).

Uwzględniając powyższe regulacje, mając na uwadze początek biegu zasiedzenia i obowiązujące przepisy, oraz przy uwzględnieniu złej wiary poprzednika prawnego uczestnika postępowania, determinującą przyjęcie 20-letniego terminu zasiedzenia (następnie przedłużoną do 30 lat), w ocenie Sądu II instancji, uznać należy , że służebność gruntowa odpowiadająca treści służebności przesyłu związana z korzystaniem z linii energetycznej (...) została nabyta przez zasiedzenie z końcem 1996 r. W ramach przekształceń własnościowych dokonanych po 1996 r. nastąpiło przeniesienie nabytej w drodze zasiedzenia służebności.

Wypada w tym miejscu przypomnieć, że nabycie własności przez zasiedzenie następuje z mocy samego prawa z upływem ostatniego dnia terminu zasiedzenia. Jest więc ono "jednorazowe", chociaż jego przesłanki realizują się w długim okresie. Orzeczenie o zasiedzeniu ma charakter deklaratoryjny, a nabycie ma charakter pierwotny. Posiadanie samoistne jako jego przesłanka ma znaczenie do chwili zasiedzenia; kto nawet utracił posiadanie nieruchomości, czy też stał się posiadaczem zależnym po upływie terminu zasiedzenia nie przestaje być właścicielem i po potwierdzeniu tego nabycia może przenieść własność na osobę trzecią. Każdy też następca prawny właściciela "z tytułu zasiedzenia" może powołać się na tego rodzaju nabycie, gdyż w innym wypadku nie mógłby wykazać swego pochodnego nabycia prawa własności, przy czym obojętnie jest, czy ten następca ma nieruchomość w posiadaniu. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2012 r., sygn. akt III CSK 316/11).

Reasumując, w ocenie Sądu II instancji uczestnik postępowania wykazał nabycie uprawnień do korzystania z nieruchomości wnioskodawców w zakresie niezbędnym do korzystania, eksploatacji, dokonywania kontroli, konserwacji, itp. infrastruktury energetycznej na tej nieruchomości znajdującej się, co sprawia, że wniosek o ustanowienie służebności przesyłu należało uznać za bezzasadny. Powyższa uwaga odnosi się do linii energetycznej (...).

Jeśli chodzi o znajdującą się na nieruchomości wnioskodawców linię energetyczną (...) wskazać należy, że jak wynika z uzasadnienia Sądu pierwszej instancji linia ta została posadowiona w 1966 r. Ustalenie to nie zostało jednak poparte żadnymi dowodami i jego dokonanie stanowi naruszenie dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. wskazać należy, że wśród dokumentów przedłożonych przez uczestnika i znajdujących się na kartach 399 – 405 akt sprawy tylko jeden z nich dotyczy linii napowietrznej (...) (k. 403). Zapisy wynikające z tego dokumentu nie pozwalają na jednoznaczne potwierdzenie, że dotyczy on omawianej linii energetycznej. Jednocześnie wnioskodawcy w toku postępowania podnosili, że w ich ocenie wskazana linia energetyczna została wybudowana około 1993 r. Fakt ten nie może być więc uznany za przyznany, a na uczestniku ciążył stosownie do treści przepisu art. 6 k.c. obowiązek jego udowodnienia. Wskazanemu obowiązkowi uczestnik postępowania nie sprostował. Powyższe oznacza, że nie kwestionując co do zasady możliwości zasiedzenia prawa odpowiadającego służebności przesyłu dla wskazanej linii przesyłowej wobec braku udowodnienia, że przedsiębiorstwo przesyłowe korzystało z tej linii przez niezbędny do zasiedzenia okres 30 lat wskazany zarzut podlegał oddaleniu. W konsekwencji wniosek o ustanowienie służebności przesyłu dla wskazanej linii energetycznej należało uwzględnić a apelacja uczestnika postępowania w tej części podlega oddaleniu.

Konsekwencją powyższych rozważań jest zmiana wysokości należnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Okręgowy uwzględniając ustalenia wynikające z opinii biegłych z zakresu energetyki oraz z zakresu wyceny nieruchomości ustalił wysokość tego wynagrodzenia tylko w odniesieniu do służebności ustanowionej dla linii (...).

Odnosząc się do apelacji wnioskodawców wskazać należy, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się uchybień prowadzących do błędnego ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

Wskazana apelacja ogranicza się w ocenie Sądu Okręgowego jedynie do gołosłownej polemiki z wnioskami wynikającymi z przeprowadzonych przez Sąd Rejonowy dowodów z opinii biegłych.

Nie można w szczególności zgodzić się z argumentacją wnioskodawców odnoszącą się do zakresu w jakim posadowienie linii energetycznej (o napięciu znamionowym (...)) ogranicza możliwość korzystania z ich

nieruchomości. Wskazać należy, że jak wynika z oświadczenia, które wnioskodawca złożył na rozprawie apelacyjnej, plan zagospodarowania przestrzennego wyklucza inne niż rekreacyjne korzystanie z nieruchomości (za co właściciele otrzymali stosowne odszkodowanie). Przyjęty więc przez biegłą T. B. współczynnik współkorzystania z nieruchomości na poziomie 0,5 w tych okolicznościach jawi się jako odpowiedni, by nie rzec wysoki. Jednocześnie nie sposób zaakceptować argumentów zmierzających do podważenia szerokości strefy niezbędnej do właściwego wykorzystywania uprawnień wynikających z ustanowionej służebności. Podkreślić należy, że o wielkości terenu „zajętego pod służebność” decyduje sposób jej wykonywania a nie hipotetyczny wpływ linii energetycznej na przebywających na nieruchomości wnioskodawców. Bez znaczenia dla powyższego stanowiska pozostają tym samym argumenty wskazujące na potrzebę zastosowania dla ustalenia szerokości omawianej strefy przepisów określających sposób sytuowania stanowisk pracy od napowietrznych linii energetycznych. Wskazane przepisy, wbrew twierdzeniom wnioskodawców nie wprowadzają bezwzględnego zakazu przebywania pod liniami energetycznymi.

Sąd Okręgowy nie dostrzega również argumentów przemawiających za ustaleniem wynagrodzenia ustanowienie służebności przesyłu w formie płatności okresowej. Przyjęcie wynagrodzenia jednorazowego nie narusza w żaden sposób interesów wnioskodawców, którzy mogą przecież zdeponować otrzymane z tego tytułu środki na koncie bankowym.

Reasumując wniesiona skarga apelacyjna wnioskodawców J. i F. S. jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 386 § 1 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonego postanowienia w opisanym wyżej zakresie.

W pozostałej części apelację uczestnika postępowania oraz apelację wnioskodawców na podstawie art. 385k.p.c. oddalił.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c.

SSA w SO G. Ślęzak SSO P. Hochman SSA w SO St. Łęgosz